

Vardberg

Vardberg ca 1920. Foto: T. Sandstøl/DF

(Varberg, Vardberg (off.)) Vardberg kan bety fjellet der varden sto eller stedet som en varslet krig og ufred fra ved hjelp av veter¹⁾. Beliggenheten ved [Husabø](#) peker mot den siste betydningen. Plikten til å holde veter går tilbake til Håkon den gode (konge 934-961), og Vardberg, som kun rager 125 m.o.h. men har en formidabel utsikt, var et naturlig punkt å ha vete på²⁾.

Ved foten av fjellet, i enden av Øvre Prestegårdsvei, finnes det et lite helleristningsfelt fra yngre bronsealder (ca. 1000 - 500 f.kr.), der motivet er to skipsfigurer.

Den yngste kompassrosa på Vardberg. Foto: Per Einar Lædre.

To kompassrosor, en fra 1600-tallet og en fra 1800-tallet, vitner om toppens betydning for tidligere tiders navigering. Ved hjelp av kompassrosa kunne vetevaktene og andre beregne seilingsdata for

fiendtlige fartøy på havet utenfor. Losene som fra Vardberg speidet etter skip på veg mot havn peilet retningen med kompassrosa og kunne få et forsprang på andre losere i kampen for oppdrag. En bunker fra krigens dager viser også toppens betydning som utkikkspunkt.

Under napoleonskrigene førte ufreden til at staten bygde en kjede av signalstasjoner langs kysten mellom svenskegrensa og Trondheim. I 1809 kom det således opp signalstasjoner og utkikksposter på flere topper ved Egersund, deriblant på Vardberg. Stasjonene var dyre i drift og ble demontert i 1818.

[Samlaget](#) ville i 1888 bevilge midler til en vindfløy på [Kontrari](#). Da saken ble behandlet, kom det til diskusjon om den skulle settes opp på Vardberg eller Kontrari. Det endte med at Samlaget bekostet en fløy på hver av toppene, og de ble satt opp året etter. Fløyen som står på Vardberg i dag er en kopi av den opprinnelige.

Vardberg lå på prestegårdens grunn og tilhørte staten. De fleste jordene var oppstykket og ble leid ut både til bønder og byfolk mens utmarka ble leid ut til beitemark. [Egersund Skog- og Treplantningsselskap](#) forsøkte i 1930-åra å få leie hele fjellet til friluftsmål og plante det til og skape en bynær naturpark. Det lyktes ikke, men etter at kommunen engasjerte seg ble det høsten 1939 inngått en langsiktig avtale mellom kommunen og kirkedepartementet. Kommunen skulle få disponere Vardberg i minst 50 år som naturpark. Hele området omfattet rundt 100 mål, og leiebeløpet skulle være kr. 400 pr. år.

I 1968 ble Vardbergs rolle som et knutepunkt for kommunikasjon på ny bekreftet. Da reiste Televerket en [telestasjon](#) for overføring av både radio- og fjernsynssignaler. Stasjonen er fortsatt i drift.

I dag er Vardberg et sentralt friluftsområde som er tilrettelagt med parkeringsplass, tursti rundt toppen og veg til toppen hvor det er montert informasjonstavler og en kikkert for den som vil se nærmere på detaljer i byen og omegn.³⁾

1)

En vete er en del av et varslingsystem basert på lys- og røyksignaler. Veten er bygd som en forberedt bål plass. Veter blir ofte omtalt som varder, men dette er steiner som er samlet i haug eller oppreist som grense-, sjø- eller veimerker. Varde brukes ofte om vete, uten at forskjellen presiseres nærmere.

2)

Det var også veter på Kompåsen (Søre Eigerøy) og Vedafjellet (Nordre Eigerøy)

3)

Kilder: Arvid Midbrød: Kommunikasjon til alle tider. Dalane Tidende 21. april 1989; Arvid Midbrød: Husabø, gård nr. 12 i Eigersund kommune. Husabø skole 50 år, s. 11; Egil Reimers: Vete-varsel og satelittsamband. Dalane Folkemuseums årbok nr. 14; Egil Harald Grude: Egersund byhistorie, B1, s. 21, 27, 134ff; Harald Hamre: Egersund byhistorie, B2, s. 180, 395f;
<http://www.coast-alive.eu/node/12377>

© Egersund byhistoriske leksikon
<http://leksikon.dalanefolkemuseum.no/>
 PDF produsert 29.07.2026 23:05.
 Artikkelen kan brukes fritt mot kreditering.

Produsert med støtte fra:
Dalane Folkemuseum
Museumsveien 20, 4373 Egersund
<https://dalanefolkemuseum.no>